

22336 - SOCIOLOGIA DE L'EMPRESA

FACULTAT CIÈNCIES ECONÒMIQUES I EMPRESARIALS (UAB)

Curs 2003-2004

Professors: 1er semestre: Grup 51 Francesc Gibert (despatx B1-175)
Grup 01 Joel Martí (despatx B1-177)
2on semestre: Grup 52 Clara Llorens (despatx B1-175)

Departament de Sociologia

OBJECTIUS:

L'objectiu de l'assignatura és estudiar sociològicament la interrelació entre l'empresa i el treball assalariat. El curs comença introduint-se en l'anàlisi conceptual de cadascun d'aquests dos fenòmens. En segon lloc, es dirigeix a l'estudi de la seves interrelacions i dinàmiques generals, posant un especial èmfasi en les tendències actuals en els països més industrialitzats. Finalment, es centra en el paper de la regulació i l'acció col·lectiva en la concreció de l'ocupació en l'empresa, essent objectiu clau d'aquest punt l'estudi de la situació actual a Espanya. Així doncs, l'empresa es contempla com un dels espais bàsics per a l'estudi de les relacions d'ocupació i s'analitza la relació entre ambdues qüestions entenent l'empresa com a organització, institució social i sistema obert, en la qual tenen presència diferents relacions socials i diferents actors i es manifesten fets tan importants com l'organització i la divisió del treball, les polítiques empresarials de gestió de la mà d'obra, l'acció sindical o la regulació col·lectiva de les relacions laborals.

AVALUACIÓ:

Es pot optar entre:

1. **Avaluació continuada:** Realització d'un **treball pràctic en grup** amb seguiment al llarg del semestre i l'**examen final**. El treball pràctic, en el qual s'estudiarà el sector bancari, suposa el 50% de la nota final, i l'examen el 50% restant. A l'examen s'hauran de respondre 2 de les 3 preguntes proposades. Per accedir al càlcul de la nota final s'ha d'haver aprovat amb suficiència les dues parts.
2. **Avaluació final.** Realitzar un **examen final**, en el qual s'han de contestar les 3 preguntes proposades, i **tres recensions** corresponents a tres lectures bàsiques de l'assignatura, una de cada part. L'examen suposa el 80% de la nota, i les lectures el 20% restant. Per accedir al càlcul de la nota final s'ha d'haver aprovat amb suficiència les dues parts. La data límit de lliurament de les recensions serà el dia l'examen de l'assignatura.

PROGRAMA:

PART 1: L'ANÀLISI SOCIOLÒGICA DE L'EMPRESA: INTRODUCCIÓ I CONCEPTES BÀSICS

1. Origen, evolució i objecte de la sociologia i de la sociologia de l'empresa
2. Treball, treball assalariat i mercat laboral. Actors i processos.
3. L'anàlisi sociològica de l'empresa.
L'empresa com a organització, institució i sistema obert.
L'anàlisi de l'empresa i de les relacions socials en el seu interior: consens i conflicte en les relacions d'ocupació.

Bibliografia bàsica:

- Infestas Gil, A. (2001): "Las relaciones sociales en la empresa" y "Las relaciones sociolaborales", a Infestas Gil, A.: *Sociología de la empresa*, Salamanca, Amarú Ediciones.
- Ruesga, S. M. y otros (2002): "Trabajo, empresa y sistema económico", a Ruesga, S. M. (Dir.) y otros: *Economía del trabajo y política laboral*, Madrid, Pirámide.
- Santos Ortega, J.A. y Poveda, M. (2001): "El objeto de la sociología del trabajo: dificultades conceptuales y terminológicas", a Santos Ortega, J.A. y Poveda, M.: *Trabajo, empleo y cambio social*, València, Tirant lo Blanch.

Bibliografia complementària:

- Borderías C., Carrasco C., Alemany C. (comps.) (1994), *Las mujeres y el trabajo. Rupturas conceptuales*, Fuhem-Icaria, Barcelona.
- Castillo Mendoza. C. A. (1999): *Economía, organización y trabajo. Un enfoque sociológico*, Madrid, Pirámide.
- Edwards, P.K. (1990): *El conflicto en el trabajo. Un análisis materialista de las relaciones laborales en la empresa*, Madrid, Ministerio de Trabajo y Seguridad Social.
- Finkel, L. (1994): *La organización social del trabajo*, Madrid, Pirámide.
- Recio, A. (1997): *Trabajo, personas, mercados*, Barcelona, Icaria.
- Garmendia, J.A. y Parra, F. (1993): *Sociología industrial y de los recursos humanos*, Madrid, Taurus.
- Recio, A. (1999) "La segmentación del mercado laboral en España" en Miguélez, F. y Prieto, C. (1999) *Relaciones de empleo en España*, Siglo XXI, Madrid.
- Torns, T. (1999) "Las asalariadas: un mercado con género" en Miguélez, F. y Prieto, C. (1999) *Relaciones de empleo en España*, Siglo XXI, Madrid.

PART 2: ESTRATÈGIES EMPRESARIALS DE GESTIÓ DE LA MÀ D'OBRA I FORMES DE PRODUCCIÓ

1. El sistema fàbrica i el seu context de desenvolupament
2. El model taylorista de divisió del treball i gestió de la mà d'obra
3. El fordisme com a sistema de producció i consum.
4. La crisi del model taylorista-fordista: causes i efectes sobre l'activitat empresarial.
Flexibilitats en l'ús i la gestió de la mà d'obra. Flexibilitat contractual, salarial, geogràfica, funcional, en el temps de treball, en la vida laboral. Noves formes d'organització del treball. Tendències cap a una organització adaptable, implicadora i/o participativa. Noves tecnologies.
5. Flexibilitats en l'organització de la producció. Descentralització productiva i petita empresa. Divisió del treball entre empreses. Noves tecnologies.
6. Ruptures i continuïtats en el taylorisme-fordisme. Principals interpretacions.
 - 6.1. Efectes de les estratègies empresarials sobre les condicions d'ocupació, treball i vida.
 - 6.2. El debat sobre qualificació i desqualificació del treball.

Bibliografia bàsica:

- Harrison, B. (1997): "Grandes empresas, pequeñas empresas, empresas de red", a Harrison, B.: *La empresa que viene. La evolución del poder empresarial en la era de la flexibilidad*, Barcelona, Paidós.
- Lipietz, A. (1998): "El mundo del postfordismo", a VV.AA.: *El libro de las 35 horas*, Barcelona, El Viejo Topo.
- Martín Artiles, A. (1999): "Organización del trabajo y nuevas formas de gestión laboral", a Miguélez, F. y Prieto, C. (Coords.) (1999): *Las relaciones de empleo en España*, Madrid, Siglo XXI.
- Miguélez, F. (1995): "Estrategias e ideologías de la flexibilidad", *Mientras Tanto*, n.60, Barcelona.
- Prieto, C. (2002): "La degradación del empleo o la norma social del empleo flexibilizado", a *Sistema*, núm. 168-169, Madrid.

Bibliografia complementària

- AEDIPE (1996): *Modelos y experiencias innovadoras en la gestión de los recursos humanos*, Madrid, AEDIPE – Gestión 2000.
- Castillo, J.J. (1989): *La división del trabajo entre empresas*, Madrid, Ministerio de Trabajo y Seguridad Social.
- Coriat, B. (1983), *El taller y el cronómetro*, Siglo XXI, Madrid.
- Lope, A. (1996): *Innovación tecnológica y cualificación: la polarización de las cualificaciones en la empresa*, Madrid, Consejo Económico y Social.
- Lope, A y Alós-Moner, R. (1999) "La acción sindical en la empresa. Entre el desconcierto y la reacción" en en Miguélez, F. y Prieto, C. (1999) *Relaciones de empleo en España*, Siglo XXI, Madrid.
- Köhler, H.D. (2000-01): "La máquina que cambió el mundo cumplió diez años. El debate sobre la producción ligera", a *Sociología del Trabajo*, núm. 41, Madrid, Siglo XXI.
- Martín Artiles, A. (1995): *Flexibilidad y relaciones laborales: estrategias empresariales y acción sindical*, Madrid, Consejo Económico y Social.
- Martín Artiles, A. y Lope A. (1993): "Dinámica de las cualificaciones y políticas de recursos humanos", a *Revista de Economía y Sociología del Trabajo*, n.21-22, Madrid.
- Maruani, M., Rogerat, Ch., Torns, T. (dirs) (2000), *Las nuevas fronteras de la desigualdad. Hombres y mujeres en el mercado de trabajo*, Icaria-Antrazyt, Barcelona.
- Pollert, A. (Comp.) (1994): *¿Adiós a la flexibilidad?*, Madrid, Ministerio de trabajo y Seguridad Social.

- Prieto, C. (1999) "Globalización económica, relación de empleo y cohesión social". en *Papers*, n.58. UAB.
- Recio, A. (2002): "Empresa-red y relaciones laborales", en VV.AA.: *El sindicalismo ante una economía globalizada*, Germania, València.
- Sisson, K. (1996): *La participación directa en el cambio organizativo. Acortar distancias, ideas y práctica*, Fundación Europea para la Mejora de las Condiciones de Vida y Trabajo, Dublín.

PART 3: LES RELACIONS LABORALS

1. El concepte de relacions laborals. Principals perspectives d'anàlisi.
2. Els actors de les relacions laborals a Espanya. Organitzacions sindicals, organitzacions empresarials i estat.
3. La negociació en l'àmbit de la política econòmica i social. Processos de concertació social.
4. La negociació col·lectiva. Estructura, continguts i dinàmica.
5. Els reptes actuals de les relacions laborals.

Bibliografia bàsica:

- Martín Artiles, A. (2003): "Actors i models de les relacions laborals", a Blanch, J. M^a. (Coord.): *Teoria de les relacions laborals: desafiaments*, UOC, Barcelona (parts seleccionades).
- Miguélez, F. y Prieto, c. (1999): "Introducción: de las relaciones laborales a las relaciones de empleo: una nueva realidad social, un nuevo marco analítico", a Miguélez, F. y Prieto, C. (dir. y coord.): *Las relaciones de empleo en España*, Madrid, Siglo XXI.

Bibliografia complementària:

- Baglioni, G. y Crouch, C. (1992): *Las relaciones laborales en Europa. El desafío de la flexibilidad*, Ministerio de Trabajo y Seguridad Social, Madrid.
- EirOnline: www.eiro.eurofound.ie
- Martín Artiles, A. (2002): "Teoria clàssica de les relacions laborals", a Blanch, J. M^a. (Coord.): *Teoria de les relacions laborals: fonaments*, UOC, Barcelona.
- Miguélez, F. y Prieto, C. (Coords.) (1999): *Las relaciones de empleo en España*, Siglo XXI, Madrid.
- Miguélez, F. y Prieto, C. (Dirs.) (1991): *Las relaciones laborales en España*, Siglo XXI, Madrid.
- Poole, M. (1994): *Relaciones industriales. Modelos y orígenes de la diversidad nacional*, Ministerio de Trabajo y Seguridad Social, Madrid.